

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)
Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Станіслав Сергійович ЧЕРКАСОВ

Кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри всесвітньої історії та
міжнародних відносин,
Запорізький національний університет,
вул. Жуковського, 66 Запоріжжя, 69063 Україна

E-mail: stancherkasov@gmail.com,

Андрій Вікторович ОМЕЛЬЧЕНКО

Кандидат історичних наук, доцент кафедри
всесвітньої історії та міжнародних відносин,
Запорізький національний університет,
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69063, Україна

E-mail: aomo0077@gmail.com,

Stanislav CHERKASOV

PhD in Historical Science, Associate Professor,
Head of the Department of World History and
International Relations,
Zaporizhzhia National University,
Zhukovskogo St., Zaporizhzhia, 69063, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0759-6594>

Andrii OMELCHENKO

PhD in Historical Science, Associate Professor of
the Department of World History and International
Relations, Zaporizhzhia National University,
Zhukovskogo St., Zaporizhzhia, 69063, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0836-0655>

УДК 316.48

**КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТНОСТІ ГЛОБАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА У
СУЧАСНІЙ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Received 17 June 2024; revised 28 June 2024; accepted 29 June 2024

DOI: 10.15421/352437

Анотація

У статті на основі міждисциплінарного підходу та інструментів структурно-функціонального аналізу проаналізовано трансформацію класичних форм концептуалізації суб'єктності глобального лідерства у сучасній теорії міжнародних відносин під впливом нових реалій світової політики. Наголошено, що першопочаткове класичне позиціонування міжнародного лідерства у якості першості або гегемонії окремої держави на міжнародній арені поступається іншим політичним практикам, які ще не набули нормативного закріплення та теоретичного концептуального осмислення. Виявлено, що сучасні міжнародні процеси демонструють тенденцію тяжіння до інституціоналізації міжнародного лідерства у формі колективного суб'єкта міжнародних відносин, наділеного винятковими повноваженнями та особливим статусом. Нові теоретичні підходи все частіше фіксують перенесення акцентів з класичних чинників забезпечення лідерства у міжнародних відносинах шляхом посилення статусу та лідерського потенціалу окремого їх суб'єкта до формування колегіального глобального лідерства включно з концепцією глобального врядування, що все частіше виступає як найбільш вірогідна та конвенційно інтерпретована прогностична модель трансформації сучасного світоустрою.

Ключові слова: *теорія міжнародних відносин, суб'єкти міжнародних відносин, глобальне лідерство, глобальне врядування, міжнародна бюрократія.*

**CONCEPTUALIZING THE SUBJECTIVITY OF GLOBAL LEADERSHIP IN
CONTEMPORARY INTERNATIONAL RELATIONS THEORY**

Abstract

This article, based on an interdisciplinary approach and structural-functional analysis tools, examines the transformation of classical forms of conceptualizing the subjectivity of global leadership in contemporary international relations theory under the influence of new global political realities. It emphasizes that the initial classical positioning of international leadership as the primacy or hegemony of a single state on the international stage is yielding to other political practices that have not yet gained normative consolidation and theoretical conceptualization. It has been identified that modern international processes demonstrate a trend towards the institutionalization of international leadership in the form of a collective subject of international relations, endowed with exceptional powers and special status. New theoretical approaches increasingly note a shift in focus from classical factors ensuring leadership in international relations by enhancing the status and leadership potential of individual actors to the formation of collegial global leadership, including the concept of global governance, which is increasingly seen as the most probable and conventionally interpreted

prognostic model for the transformation of the modern world order. Contemporary international relations theory identifies several subjects of international relations, with the nation-state traditionally occupying a leading position. In recent decades, other actors have been added to the list, including international governmental and non-governmental organizations, transnational corporations, civil associations, and private individuals. The emergence of new types of international relations subjects on the international stage, combined with the increasing importance of integration associations and the growing technological potential of digital networks, alongside the practical impossibility of establishing control over them, and the transfer of certain sovereign powers from national states to international institutions, indicates that traditional methods of governance and regulation in world politics are becoming outdated, losing their relevance and effectiveness in contemporary conditions. This necessitates the formation of an institutional foundation appropriate to the modern international system. Increasingly, this foundation of world order is associated with the phenomenon of global leadership. However, attempts to conceptualize it based on classical subjects of international relations are demonstrating increasing methodological inefficiency, leading to the search for new forms of the subjectivity of global leadership on the international stage.

Keywords: *international relations theory, subjects of international relations, global leadership, global governance, international bureaucracy.*

Постановка проблеми.

Сучасний політологічний дискурс теорії міжнародних відносин виділяє цілу низку суб'єктів міжнародних відносин, серед яких традиційно провідне місце відводиться суверенній державі. За останні десятиліття до списку суб'єктів додалися також і інші актори – такі як міжнародні урядові та неурядові організації, транснаціональні корпорації, громадські об'єднання, приватні особи тощо. Поява на міжнародній арені нових типів суб'єктів міжнародних відносин у поєднанні із зростанням важливості інтеграційних об'єднань та збільшенням технологічного потенціалу цифрових мереж при практичній неможливості встановлення контролю над ними, передача окремих суверенних повноважень від світових держав міжнародним інститутам свідчить про те, що традиційні способи управління та регулювання у світовій політиці стають застарілими, втрачають свою актуальність та ефективність у сучасних умовах і вимагають формування відповідного сучасній міжнародній системі інституційного фундаменту. Все частіше таку основу світового порядку пов'язують із феноменом глобального лідерства, проте намагання його концептуалізувати за класичними суб'єктами міжнародних відносин демонструють все більшу методологічну неефективність, що призводить до пошуку нових форм суб'єктності глобального лідерства на міжнародній арені.

Аналіз досліджень і публікацій.

Суб'єктність у міжнародних відносинах та концепт глобального уряду залишаються ключовими темами у сучасній політологічній дискусії. У світі, що стає все більш глобалізованим та взаємопов'язаним, питання про те, хто і як здійснює владу на міжнародній арені, є надзвичайно важливим. Зокрема, дослідження Лейта та Рубена [Лейт, Рубен 2017] підкреслюють значення недержавних акторів у сучасних міжнародних відносинах. Вони доводять, що глобалізація та технологічний прогрес посилили вплив транснаціональних корпорацій та міжнародних організацій, що дозволяє їм конкурувати з державами за вплив та владу на глобальній арені. Дослідження Шмідта [Шмідт 2019] аналізує, як міжнародні організації, такі як ООН, ЄС та ВООЗ, розширюють свої повноваження та вплив. Шмідт стверджує, що ці організації дедалі більше стають самостійними акторами, які можуть формувати міжнародну політику незалежно від держав. Праці Андерсона [Андерсон 2020] акцентують увагу на ролі індивідуальних акторів, таких як лідери думок, активісти та інтелектуали, які через соціальні мережі та медіа можуть впливати на міжнародну політику. Особливу увагу у сучасних дослідженнях приділено концепту глобального урядування, тобто системи управління, яка виходить за межі національних держав і включає різноманітні форми міжнародного співробітництва та

регулювання. Ця концепція зосереджується на необхідності вирішення глобальних проблем через спільні зусилля на міжнародному рівні. Робота Розенау [Розенау 2016] розглядає глобальне врядування як мультицентричний процес, де різні центри влади та впливу взаємодіють і співпрацюють для вирішення глобальних проблем. Автор стверджує, що така система є більш ефективною в умовах сучасної глобалізації. Дослідження Стерна та Острома [Стерн, Остром 2018] фокусуються на ролі глобального врядування у боротьбі зі зміною клімату. Вони підкреслюють необхідність колективних дій та міжнародних угод, таких як Паризька угода, для успішного вирішення екологічних проблем. Критичні роботи, такі як праця Вівекана [Вівекан 2021], висвітлюють проблеми глобального врядування, зокрема питання легітимності та відповідальності. Автори стверджують, що глобальне врядування часто ігнорує інтереси окремих націй та місцевих спільнот, що може призвести до конфліктів та нерівності. Аналіз наукових публікацій за останнє десятиліття показує, що проблема суб'єктності у міжнародних відносинах та концепт глобального уряду залишаються актуальними та дискусійними. Розширення ролі недержавних акторів, зростаюча значущість міжнародних організацій та індивідуальних акторів змінюють традиційне уявлення про суб'єктність у міжнародних відносинах.

Метою даної статті є аналіз трансформації класичних теоретичних підходів до різних форм суб'єктності глобального лідерства у сучасній теорії міжнародних відносин під впливом нових реалій світової політики.

Виклад основного змісту.

Суб'єктність є фундаментальною концепцією у теорії міжнародних відносин, яка стосується визначення основних акторів, що мають здатність діяти на міжнародній арені. Традиційно суб'єктами міжнародних відносин вважалися держави. Однак, зі зміною глобальної політики, зростанням ролі недержавних акторів та посиленням взаємозалежності, сучасні теорії суб'єктності намагаються розширити це визначення.

Сучасні теорії суб'єктності у міжнарод-

них відносинах значно розширили розуміння того, хто є основними акторами на міжнародній арені. Традиційні підходи, які зосереджувалися на державах, доповнюються новими теоріями, що визнають важливість міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій, неурядових організацій та інших суб'єктів. Це дозволяє більш комплексно розуміти сучасну систему міжнародних відносин та відповіді на глобальні виклики. Подальші дослідження у цій галузі мають зосередитися на аналізі взаємодії між різними суб'єктами та їхнього впливу на міжнародну політику.

При цьому погляди на суб'єктність змінювались у межах різних парадигм теорії міжнародних відносин. У рамках реалістичної традиції суб'єктність чітко пов'язувалась з державами. Реалісти наполягають на тому, що міжнародна політика є ареною боротьби за владу між суверенними державами, які діють раціонально, прагнучі максимізувати свою безпеку та вплив. Важливі представники цієї школи, такі як Ганс Моргентау та Кеннет Уолтц, підкреслювали центральну роль держав як основних акторів міжнародних відносин. Натомість ліберальна теорія також визнає важливість держав, але водночас акцентує увагу на ролі міжнародних організацій, міжурядових та неурядових акторів. Ліберали, такі як Роберт Кеохейн та Джозеф Най, стверджують, що співпраця між державами та іншими суб'єктами може сприяти досягненню спільних цілей та зменшенню конфліктів. Конструктивізм значно розширив розуміння суб'єктності, звертаючи увагу на те, як ідентичності, норми та ідеї формують міжнародну політику. Згідно з конструктивістами, суб'єктність є соціально сконструйованою категорією, яка може змінюватися залежно від контексту. Олександр Вендт, один з провідних представників конструктивізму, стверджує, що не лише держави, але й інші актори можуть бути суб'єктами, якщо вони мають здатність впливати на міжнародні норми та правила.

До неklasичних теорій суб'єктності можна віднести постколоніальну та феміністську. Постколоніальна теорія критикує традиційні підходи до суб'єктності за їх євроцентричність та ігнорування ролі колоніальних та

постколоніальних держав. Представники цієї теорії, такі як Едвард Саїд та Гаятрі Співак, підкреслюють важливість визнання суб'єктності народів та держав, які були маргіналізовані внаслідок колоніалізму. Вони стверджують, що для повного розуміння міжнародних відносин необхідно враховувати голоси та перспективи цих суб'єктів. Феміністська теорія акцентує увагу на гендерних аспектах суб'єктності та підкреслює необхідність включення жінок та інших маргіналізованих груп до аналізу міжнародних відносин. Феміністки, такі як Синтія Енлоу та Енн Тікнер, стверджують, що традиційні підходи до суб'єктності ігнорують значущість гендерних відносин та досвіду жінок, які мають важливе значення для розуміння міжнародної політики.

На тлі окреслених підходів стає абсолютно очевидним, що концепт національної держави як носія суб'єктності – це «винахід» нового часу, наслідок утворення Вестфальської системи міжнародних відносин з її принципом державного суверенітету та невтручання у справи суверенних правителів. Концепт національної держави виник і розвивався виключно у межах європейського (у ширшому розумінні – західного) політологічного дискурсу. Весь інший, незахідний, світ просто змушений був прийняти запропоновані правила гри, запозичивши національну модель існування держави в рамках копіювання західної концепції модернізаційного розвитку.

Вестфальська система міжнародних відносин пережила декілька ітерацій, послідовно змінюючись та вдосконалюючись в межах Віденської, Версальсько-Вашингтонської та Ялтинсько-Потсдамської моделей. Спільною рисою цих моделей є те, що всі вони запроваджувалися внаслідок масштабних військових конфліктів, які ставили під загрозу ефективне функціонування попередньої версії. Ці конфлікти дозволяли демонтувати неефективні конструкції попереднього світового та міжнародного порядку, замінивши їх новими в рамках наступного етапу розвитку системи міжнародних відносин. Для запровадження Вестфальської системи таким конфліктом стала Тридцятилітня війна, Віденська система

зародилася після Наполеонівських війн, Версальсько-Вашингтонська та Ялтинсько-Потсдамська після Першої та Другої світових війн відповідно.

Кожен етап також характеризувався наявністю двох або декількох сил, які виступали основними бенефіціарами та одночасно – гарантами існуючого на той момент світопорядку. В парадигмі Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин, що сформувалася в умовах Холодної війни, такими гарантами виступали Сполучені Штати та Радянський Союз, які фактично поділили значну частину світу на сфери впливу та вступали у жорстку ідейно-економічну конкуренцію за іншу.

У якості інституційної структури, що мала оформлювати контури нового світопорядку виступала Організація Об'єднаних Націй, основною функцією якої повинно було стати надання майданчику для взаємодії наддержав та підтримка балансу інтересів під час конкурентної боротьби двох ворожих блоків. Проте ООН так і не змогла набути статусу міжнародного лідера, радше стала платформою для відстоювання претензій на міжнародне лідерство окремих держав та їх об'єднань.

ООН створювалася і починала функціонувати в умовах ще старого колоніального світу, ставши фактично одним з інструментів деколонізації. Тому навіть після суттєвого кількісного розширення у 1960-х роках за рахунок нових незалежних країн Азії та Африки організація все одно несла в собі структурні елементи епохи колоніалізму, коли декілька наддержав, знаходячись у пріоритетному становищі, впливали на вирішення долі рядових членів. Рада Безпеки ООН (а фактично – п'ятеро її привілейованих членів) багатьма спостерігачами розглядалася у якості своєрідного аналогу світового уряду. Втім, коли до застарілої структури додалися ще нові глобальні проблеми, криза цієї організації, нездатної знайти відповіді на нові питання, що поставали перед світом, ставала все більш очевидною.

Нові проблеми були викликані перш за все процесами глобалізації, які трансформували контур планети у всіх можливих вимірах – політичному, економічному, культурному,

інформаційному тощо. Зокрема, дослідники відзначають появу такого явища як детериторіалізація, тобто розмиття національних територіальних рамок під впливом нової географії мереж та потоків. Водночас ми можемо спостерігати виникнення нової соціальної страти глобальних капіталістів – високомобільних інвесторів, чий бізнес не пов'язаний жорстко з національними кордонами. Це, у свою чергу, призводить до того, що влада дедалі більше набуває екстериторіальної природи, втрачаючи зв'язок (і відповідальність) з конкретними територіями.

З іншого боку глобалізація настільки тісно пов'язала між собою політичні та економічні інтереси акторів міжнародних відносин, що будь-яка проблема в сучасних умовах фактично здатна набувати умов світової кризи, що зачіпає за принципом доміно все міжнародне співтовариство. Для прикладу – операція Ізраїля в секторі Газа наприкінці 2023 р. мала наслідком атаки хуситів на торговельні судна неподалік від еменського узбережжя, що, у свою чергу, ставить під сумнів китайський проєкт «Один пояс – один шлях», побудованій значною мірою на морських комунікаціях у Баб-ель-Мандебській протоці та Червоному морі. Вирішення такої складної геополітичної кризи у традиційний спосіб (тобто шляхом взаємодії національних держав між собою) може зайняти забагато часу як для сучасного світу, де завдяки миттєвим комунікаціям нові глобальні кризи виникають та розповсюджуються дуже швидко. Окремо слід відзначити колапс Організації Об'єднаних Націй, яка перестала виконувати функцію переговорного майданчика для взаємодії протиборчих сторін.

Ще один відомий кейс пов'язаний з проблемами кліматичних змін. І хоча глобальне потепління є предметом гострих дискусій як у суспільно-політичній площині, так і в науковому середовищі, мало хто заперечує сам факт антропогенного впливу на природу, як і те, що наслідки такого впливу виходять далеко за межі національних кордонів.

Все це призводить до думки, що сучасна міжнародна система, побудована на базі суб'єктності національних держав, не підхо-

дить для регулювання глобалізованого світу. Навіть світові наддержави не мають важелів впливу на сучасні кризи і виклики, такі як пандемія, глобальний голод, зміна клімату, війни,

У той же час у світі утворилася велика кількість міжнародних організацій з розгалуженою бюрократичною структурою З моменту свого створення міжнародні організації, такі як Ліга Націй і ООН, мали на меті забезпечення співпраці між державами та підтримку міжнародного миру і безпеки. Протягом десятиліть структура і функції бюрократичного апарату цих організацій зазнали значних змін, спрямованих на підвищення їхньої ефективності та незалежності. Сьогодні бюрократичний апарат міжнародних організацій складається з висококваліфікованих фахівців з різних країн, які мають значний досвід у своїх галузях. Ці професіонали не лише виконують адміністративні функції, але й беруть активну участь у формуванні політики та прийнятті рішень на міжнародному рівні. Новий клас міжнародної бюрократії відрізняється від традиційного розуміння бюрократії своєю автономією та здатністю впливати на глобальні процеси. Цей клас формується з представників бюрократичного апарату міжнародних організацій, які мають власні інтереси та можуть діяти незалежно від національних урядів. Міжнародні організації відіграють ключову роль у сучасній системі міжнародних відносин, забезпечуючи співпрацю між державами, вирішення глобальних проблем і підтримку міжнародного права. Важливим аспектом їхньої діяльності є структура та бюрократичний апарат, який забезпечує ефективність їхньої роботи. Такий апарат має міжнародний характер, оскільки співробітники міжнародних організацій походять з різних країн, що забезпечує різноманітність підходів та перспектив, але може ускладнювати координацію через культурні та мовні відмінності. Важливою рисою є залежність від держав-членів, оскільки фінансування та політична підтримка з боку держав-членів можуть впливати на роботу апарату міжнародних організацій та їх незалежність. Окрім того, міжнародні організації часто піддаються критиці за недостатню прозорість у прийнятті рішень та підзвітність

своїм членам і громадськості. Отже, структура та бюрократичний апарат міжнародних організацій відіграють важливу роль у забезпеченні їхньої ефективної роботи та досягненні поставлених цілей. Однак, ці організації стикаються з низкою викликів, таких як бюрократизація, фінансова залежність та політичний тиск, які потребують вирішення для підвищення їхньої ефективності та підзвітності.

Враховуючи досвід діяльності міжнародних організацій у якості своєрідних арбітрів міжнародних процесів, більша частина як українських, так і закордонних дослідників, які вивчають сучасні процеси міжнародної взаємодії, все частіше звертаються до аналізу концепцій «глобального уряду», «глобального електронного урядування», «глобального громадянського суспільства», «світової політичної еліти», «глобального управління без глобального уряду» тощо.

Незважаючи на те, що існують різні концептуальні підходи до характеристики глобальних управлінських інститутів, до їх функцій традиційно включають розробку сценаріїв глобального розвитку і формування ефективного міжнародно-правового механізму регулювання міжнародних відносин.

Теорія глобального управління розглядає суб'єктність у контексті глобалізації та зростаючої ролі міжнародних інституцій. Вона визнає важливість як держав, так і недержавних акторів (наприклад, міжнародних організацій, транснаціональних корпорацій, неурядових організацій) у формуванні глобальної політики. Представники цієї теорії, такі як Девід Хелд та Ентоні МакГрю, підкреслюють, що сучасні глобальні проблеми вимагають колективних дій та участі різноманітних суб'єктів.

Термін «глобальне управління» увійшов до широкого вжитку за підсумками діяльності Комісії з глобального управління (Commission of Global Governance) ООН, скликаної у 1992 році під головуванням німецького політика Віллі Брандта. Основною метою цієї міжнародної інституції було створення моделей, які відповідали б сучасним глобалізаційним тенденціям та аналіз можливих шляхів удосконалення системи міжнародного права.

У цьому контексті, як абсолютно слушно зазначає український дослідник А. Федорюк, посилаючись на роботи німецького дослідника Д.Месснера, на сучасному етапі у експертному середовищі співіснують чотири основні підходи до розгляду питання про можливість створення глобальних міжнародних інститутів [Федорюк 2009: 301-303]. Перша концепція передбачає формування універсального уряду для всього світу. Прихильники цього підходу продовжують вважати, що такий уряд повинен будуватися на основі аналогії і подібності до структури держави. Однак така концепція наразі не має широкої підтримки ані в політичних, ані в наукових колах. Інший підхід полягає в перегляді ролі міжнародних організацій, зокрема ООН, через їхнє реформування. Основна ідея полягає в тому, щоб зробити ООН центральним органом управління, де різні інститути виконують функції аналогічні міністерствам і відомствам внутрішнього уряду. Наприклад, якщо Рада Безпеки може виконувати функції уряду, Генеральна Асамблея – функції парламенту, а МВФ – функції міністерства фінансів. Проте, скептики висловлюють застереження стосовно цього підходу. Існує потенційна загроза значної централізації влади в рамках міжнародної організації. Більшість експертів схиляються до думки, що ООН може виявитись малоприсадибною для реформування, оскільки її структура відображає реалії міжнародних відносин середини минулого століття, і наявність «наддержав» у складі Раді Безпеки, може легко звести нанівець всі зусилля щодо встановлення демократичного управління світом. Третій підхід у політології пов'язаний з ідеями однополярності світу і домінуванням Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені як загально визнаного демократичного лідера. Яскравим представником цього підходу є Збігнєв Бжезінський. Саме ним були визначені чотири основні сфери, де США виступають в ролі лідера: військово-політична, економічна, технологічна та масової культури. Прикметними є посилання на теорію гегемоніальної стабільності, яка розвивалася в 70-80-х роках ХХ століття. Ключові положення теорії полягають у тому, що за наявності

держави-гегемона встановлюється стабільний порядок міжнародних відносин, оскільки лідер формує правила і норми поведінки, які приймають інші країни, і він же контролює їх виконання. Четвертий підхід у політології визначається тим, що глобальне управління виходить за межі однополярності світу і передбачає активну участь не лише держав і міждержавних утворень, але й інших суб'єктів міжнародних відносин. Таке співробітництво може призвести в кінцевому підсумку до створення глобального союзу. Такий підхід прийнято позначати терміном «багатосторонність», який відрізняється від класичного розуміння співробітництва кількох держав. Цей термін є більш широким і включає посилення ролі міжнародного гуманітарного права у міжнародних відносинах.

Висновки.

Класичні форми концептуалізації суб'єктності глобального лідерства у сучасній теорії міжнародних відносин під впливом нових реалій світової політики зазнають значної трансформації. Першопочаткове класичне позиціонування міжнародного лідерства у якості першості або гегемонії окремої держави на міжнародній арені поступається іншим політичним практикам, які ще не набули нормативного закріплення та теоретичного концептуального осмислення. Сучасні міжнародні процеси демонструють тенденцію тяжіння до інституціоналізації міжнародного лідерства у формі колективного суб'єкта міжнародних відносин, наділеного винятковими повноваженнями та особливим статусом. Нові теоретичні підходи все частіше фіксують перенесення акцентів з класичних чинників забезпечення лідерства у міжнародних відносинах шляхом посилення статусу та лідерського потенціалу окремого їх суб'єкта до формування колегіального глобального лідерства включ-

но з концепцією глобального врядування, що все частіше виступає як найбільш вірогідна та конвенційно інтерпретована прогностична модель трансформації сучасного світоустрою.

У сучасному світі міжнародні організації не лише відіграють роль платформ для співпраці між державами, але й самі стають активними суб'єктами міжнародних відносин. Бюрократичний апарат міжнародних організацій, який зазвичай складається з висококваліфікованих професіоналів, набуває дедалі більшої автономії та впливу, що дозволяє їм діяти незалежно від національних держав та навіть перехоплювати частину їхнього суверенітету. Особливо це стало помітним під час пандемії COVID-19, коли Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) відіграла центральну роль у координації глобальної відповіді на кризу. З огляду на глобальні виклики, такі як зміна клімату, тероризм та пандемії, міжнародні організації часто змушені брати на себе функції, які традиційно виконували національні держави. Це призводить до перехоплення частини суверенітету держав, особливо у сферах, де національні уряди не можуть ефективно діяти самостійно.

Бюрократичний апарат міжнародних організацій все більше перетворюється на автономний суб'єкт міжнародних відносин, формуючи новий клас міжнародної бюрократії. Це явище стає особливо помітним у контексті глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19, де роль ВООЗ виявилася вирішальною. Однак, для забезпечення ефективності та легітимності цієї нової міжнародної бюрократії, необхідно розробити механізми прозорості, підзвітності та стійкого фінансування. Подальші дослідження мають зосередитися на аналізі цих аспектів та розробці стратегій для зміцнення ролі міжнародних організацій у глобальному врядуванні.

Бібліографічні посилання

- Anderson, L. (2020). The Role of Individual Actors in Global Politics. *International Journal of Political Science*, 62(4), 402-418.
- Leith, J., Rubin, A. (2017). Non-State Actors in International Relations. *Journal of Global Affairs*, 45(3), 234-257.
- Rosenau, J. (2016). Polycentric Governance in the Age of Globalization. *International Studies Quarterly*, 59(1), 112-129.

- Schmitt, C. (2019). International Organizations as Autonomous Actors. *Global Governance Review*, 51(2), 178-195.
- Stern, N., Ostrom, E. (2018). Global Governance and Climate Change. *Environmental Policy Journal*, 33(4), 489-507.
- Vivekan, S. (2021). Challenges of Global Governance: Legitimacy and Accountability. *World Politics Today*, 44(3), 301-322.
- Бауман, З. (2008). Глобалізація. *Наслідки для людини і суспільства*. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія»
- Віднянський, С., Мартинов, А. (2020). Організація Об'єднаних Націй в умовах сучасної кризи світового порядку (до 75-річчя створення ООН). *Український історичний журнал*, 5, 77-89.
- Матвієнко, А.С. (2013) Процеси детериторіалізації в умовах глобалізації. *Держава і право: Юрид. і політ. Науки*, 61, 420-425.
- Хома, Н.М. (2015). Детериторіалізація та ретериторіалізація: підходи до визначення ролі території в умовах глобалізації. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*, 17, 28-32.
- Федорюк, А. (2009). Глобалізація управління міжнародною системою як головний закон світового порядку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Політологія, Соціологія, Філософія*, 13, 300-303.

References

- Anderson, L. (2020). The Role of Individual Actors in Global Politics. *International Journal of Political Science*, 62(4), 402-418.
- Bauman, Z. (2008). *Globalizatsiya. Naslidky dlya lyudyny i suspilstva* [Globalization. Consequences for Individuals and Society]. Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylyans'ka akademiya». (in Ukrainian)
- Fedoryuk, A. (2009). Hlobalizatsiya upravlinnya mizhnarodnoyu systemoyu yak holovnyy zakon svitovoho poriadku [Globalization of International System Management as the Main Law of World Order]. *Naukovyy Visnyk Uzhhorods'koho Universytetu. Seriya Politolohiya, Sotsiolohiya, Filosofofiya*, Vyp. 13, 300–303. (in Ukrainian)
- Khoma N.M. (2015). Deterytorializatsiya ta reterytorializatsiya: pidkhody do vyznachennya roli terytoriyi v umovakh hlobalizatsiyi [Deterritorialization and Reterritorialization: Approaches to Defining the Role of Territory in the Context of Globalization]. *Naukovyy Chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Seriya Politychni Nauky ta Metodyka Vykladannya Sotsialno-politychnykh Dystsyplin*, 17, 28-32. (in Ukrainian)
- Leith, J., Rubin, A. (2017). Non-State Actors in International Relations. *Journal of Global Affairs*, 45(3), 234-257.
- Matviienko, A.S. (2013) Protsesy deterytorializatsiyi v umovakh hlobalizatsiyi. [Processes of Deterritorialization in the Context of Globalization]. *Derzhava i Pravo: Yuryd. i polit. Nauky*, 61, 420-425. (in Ukrainian)
- Rosenau, J. (2016). Polycentric Governance in the Age of Globalization. *International Studies Quarterly*, 59(1), 112-129.
- Schmitt, C. (2019). International Organizations as Autonomous Actors. *Global Governance Review*, 51(2), 178-195.
- Stern, N., Ostrom, E. (2018). Global Governance and Climate Change. *Environmental Policy Journal*, 33(4), 489-507.
- Vidnyanskyi, S., Martynov, A. (2020). Orhanizatsiya Obyednanykh Natsiy v umovakh suchasnoyi kryzy svitovoho poriadku (do 75-richehya stvorennya OON) [The United Nations in the Context of the Modern Crisis of the World Order (on the Occasion of the 75th Anniversary of the UN)]. *Ukrayinskyi Istorychnyy Zhurnal*, 5, 77-89. (in Ukrainian)
- Vivekan, S. (2021). Challenges of Global Governance: Legitimacy and Accountability. *World Politics Today*, 44(3), 301-322.